

III
ФС-14.974 РБ
1937-2

Биб. 62047
з 18043

ПОКОНФІСКАТІ ДРУГЕ ВИДАННЯ.

ПРОБОЄМ

ЧАСОПІС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 2.

ПРАГА

лютий

1937.

Боршош-Кумятський:

ТРИ ВІТРИ.

Три вітри, мов баскі коні
Трьох князів,
Шалено звели в розгоні
Лютий зів.

Перший з над синього Дону
Вогнем дме,
Із кровавого полону
Буйно бе.

Рахів, 1937.

Другий з над Прута рівкіцій
Острить меч,
Із над Тиси третій віщий,
Ярий клич.

Три вітри віють на варті
Трьох границь,
Рвууть неволю в чутім гарпі
Силоміць.

Іван Ірлявський:

* * *

Повернеш гадкою і часом знов
За тим потужиш, що колись чимало
Тужив за ним, — та все пропало,
А ти пролляв і жаль, і слози, і кров.

Обернешся так, як колись: — авжеж, —
Ти скажеш, — стало мрячним сном минуле,
А шлях майбутнього — шаблі і кулі
Розплати у диму бурь і пожеж!

Юрій Станинець.

Партійна поміч.

Хтів переконати вдоду Марію, що все це вдається, коли вона здається на них, властиво на нього. Вона мусіла повірити, що все це тільки при його помочі може статися, а тоді вже він своє наполовину осягнув і вона легко згодиться на все. От тут здалися б безсідничі здібності. Чому його Господь Бог не обдарував ними? Хоче щось сказати, щось доказати, в чомусь в певнити когось, а тут так

не йдуть слова на язик, так не складується бесіда, так запинає, як той віз в осені навантажений міхами бараболі, на полевій дорозі.

— Кільком ми вже помогли в селі. От хоть би Голубка. Попитайтесь його самі, як мені не вірите. Чи не зо мною ходив по урядах? А тепер дістас красні грошики. Адвокат, чи хто другий злував би з нього такі гроши за це. А в нас за це не платиться... Дасте там сто корон... — і аж настрашився, що вже вихватилось. Ви хтів ще щось сказати. Не був певний, чи Марія вже переконана, що це тільки через нього можна осягнути. Хтів ще якісь докази сказати. Так тільки він їх мав — до чорта — коли йшов до неї, а тут так скоро вихопилися йому „гроши“ з рота.

Бувають люди, що тайком, для себе так гарно все сплянують. Чи то бесіда, праця, чи якийсь плян, а як прийде до діла, як би сокиру всадив в засохлого суграу. Спілило, ні вон, ні далі. Такий був і наш секретар.

— Але що — подумав — раз вихопилося з рота, назад не візв'яш. Треба продовжати. Знаєте — продовжав голосно, ніби засоржено, несміло — треба якісь гроши. Та не думайте, що мені. Борони Боже, щоби я сирітських грошей бажав. Але без того тепер не йде. Такий світ настав. На штемплі треба, на паперя, на просьбу, на акти, на печатки, — морщив чоло, що би ще придумати. — А ще на пошту треба. Так ваші письма підуть до Ужгороду, а може й до Праги, а задаръ пошту не возять. А може як кажуть й намастити треба буде. Мастищ, йде гладко, а сухе скрипити, запинати, ги tot казав.

— Ей, ей — подумала Марія недовірливо — та ж вона вже й сама була в тому уряді. Хора була. Оглянув лікар, рецепту написав. Ліків дали. Навіть не сміла б подумати, щоби вони взяли від неї щось на „масть“.

— Я ще можу вам помочи і в тім, що гроши не треба буде заплатити нараз, але сплатите в чотирьох місячних ратах. Ані не відчуєте, що виплатили. А шкода, щоби ваши гроши там пропали. Кум платив на свою пеняю, прощене най буде. З його платні місячно стягали, то тепер най вертають.

— Вже якось ми зробиме. Говорив мені вже про це й той... у якго називають... Та той, що в предсідателем в читальні.

— Кузьма?

— Так. Казав, що зайде зо мною де треба і що там не треба він грошей, ні на штемплі. Все пани задаръ роблять. Казав дастъ знати, як буде мати дорогу до Хуста, щоби і я йшла.

— Цей? — скопився, як би під нього хтось огню підложив. — Не вірте йому, і не ходіть з ним нікуди, бо пожалієте. Що він може вам помочи? Хто його послухає в Хусті? Хто його знає? Ніби предсідатель, але хто його вибрал на предсідательство? Ані в нас в селі не всі знають, що він там ніби якийсь предсідатель. А що він знає? Тільки, що встати зза стола в школі і сказати: відкриваю збори... передаю слово учителеві, чи там попові. Послухайте люди, бо вони нам добре говорять, хосенне радять. А пак по скінченю:

дякуємо за науку... Сим збори закриваю. На другу неділю запрошувємо вас опять на лекцію... Та що це? Та тільки би й ви знали казати. Це вже знають діти на пам'ять, як треба збори відкривати. А потім ще готовий прийти до вас, та просити на свою „Просвіту“. Сяк було з Петрихою... О знаєме ми вже сяких помічників.

— Та ні. Я сама чула, як то було з Петрихою. Трапилася тоді в неї. Сама вона звідувала, що довжна, за що стратив собі з нею день до Хуста, але він не хтів узяти. Потім сказав, як конче хочете щось заплатити, то дайте пару корон на читальню. Купимо якусь книгу, чи новинку — сказав.

— Но, но. От видите — поспішав ніби хтів заглушити Й по-слідні слова. — Не кажу, що сяк... А на якого біса нам читальні? Книги купувати, газети... Дурний він... Я дістаю газети вже від коли а не плачу за ні. І книги би дістав, як би попросив. Але на що вони мені вдалися. Я й без книг де можу помагаю людям, а не що той з своїми просвітнями... Поцапали люди. Не можна зайти в корчму й на погарчик, від коли вони завелися. Зараз висмівають... Е, вже вони нам надойли, ті люди... — сердився.

— Та ви не гнівайтесь так. Я думаю, що то добре — людей від корчм відтягати. Я сама знаю, що це добре. Мого захопили були. Я рада була, бо перестав пити. А це добре.

— Чорти би їх забрали з їх ділами — подумав — сякої праці мені завдають. Але він знає й інакші способи з дурними бабами, коли вона така розумна. Попамятайте мої слова — погрозив махаючи пальцем і встав, ніби хоче йти. — Він вам не поможет, а мені доста одного слова сказати на місті і ваша пеняя пропала. Так би я здоров, як вам кажу — і поклоняв себе в груди тим самим пальцем, яким перед хвилею грозив.

— Іване! Спадьте на Бога. Так я вам це тільки так сказала. Я з ним і з Василем нічого не маю. Був. Казав і я вам сказала.

На дворі згаласували діти. Марія виглянула скрізь вікно й постукала на дітей об шибу пальцем:

— Тихо будьте! Не можетеся чесно бавити? Зараз вийду.

Був задоволений, що проба вдалася так добре.

— Е, я тільки так казав, бо жалію вас. Ви можете через нього все стратити, а сього вам і треба з тими дрібними дітками.

— Та правда...

— Так ви не знаєте, — притишів голос, приступив ближче до Марії і оглянувся, ніби тайну хоче зрадити, все це робив тільки тому, щоби зробити більше враження на Марію а словам додати вартисти. — Що його й пани не он любять. Це я вам кажу — і він казав на себе пальцем, відступаючи. — Такий би я здоров в жодні діткам і жоною, ги вам правду кажу... Хиба пару учителів з нами держать і піп. Але що. Це все молодики. Ану бувший комісар чи держав би з ним. Мені повірте, що це так. Хиба ви надія, щоби йому якийсь пан подав руку і з ним заговорив?

(Далі буде).

Прояви моралі

в посвяті, плеканні традиції й пошані провідника.

Як Римляни в рішаючім бою перемагали вороги й як програна могла загрожувати існуванню й цілості держави, — приносив своє життя в жертву богам провідник воюючих римських відділів. Він молився хрестину, просячи в богів побіди й нової слави для римських легіонів (військових частин). А потім закривав свою голову й кидався в саму середину ворожих рядів. Небавом розривали його тіло шаблі й списи. Ця його кровава посвята будила нечуваний підйом і запал, додавала нових сил і відваги, переміняла людей в героїв. З непоборною вірою в допомогу богів і в успіх та з одчайдушною відвагою кидалися лицарі в новий бій. Багато своїм трупом мостило шлях до перемоги, але ніхто й ніщо не було в можності опертися силі, нагальності й розмахові удару.

Примір цей вказує проречно, як то посвята одиниці став джерелом успіху. А суттю посвяти в те, що ми відрікаємося від чогось для вдіслення якоїсь Ідеї, для осягнення мети. Найбільшою посвятою є жертва життя; — як малими в порівненні з нею є опанування тими нахилами і зревінтування в тих приемностей, які нас непотрібно віддають від мети. Але з'ясувавши собі, що це таке посвята, доходимо до переконання, що посвячуватись може лише моральна одиниця. Бо саме суттю морального життя є підпорядковувати всі свої змагання рішучому наказові Волі Нації.

На жертвенності загаду йожної одиниці зокрема основує свою діяльність націоналізм. На тій жертвенності, яка виростає в нашого природного бажання могучості, яка став приміром, яка рве до чину, яка родить успіх. Бо навіть перші християнські мученики складали в жертви своє життя лише на те, щоби побідила християнська віра. Але до посвяти в здібний тільки моральний чоловік. Бо жертвеність і моральність це майже однозначні слова: це є підпорядкування всіх своїх думок (планів, намірів, бажань) слів і чинів одній Ідеї.

Але до успішності змагань в конечна не лише моральність одиниці; того, що посвячується. Бо нашо здалася би посвята одиниці, як за нею не пішли б другі? І чи була би можлива жертва ряду римських полководців, якби не довірря до своїх підкомандних, до їхньої моралі; яка казала римським воякам іти за своїм командантом? І тому в моралі треба виховати загал; — в моралі, яка була б чутливу на всяку посвяту. І без сумніву, що в тому напрямі виховує саме тільки примір.

І в тому саме лежить вага крутиянської жертви. (29. січня 1918 р. 300 молодих студентів полягло в бою під Крутами, боронячи столицю Київ перед червоними москалями. Прим. Ред.) Бо хіба кожний з героїв здавав собі добре справу в того, що їх триста добровільців не виграв проти шести тисячної навали ліпше озброєних і добре вишколених матросів. Але їхня свята любов до Батьківщини казала їм не уступати навіть в обличчі смерти, щоби торкнутися приспаних струн

національної совісти, щоби сколихнути ними до глибин душі, щоби розпалити пожежу й стати видним дороговказом в поході України на верхівія.

Тому й сьогодні цінімо жертву, яка зберігає психічне наставлення наших визвольних змагань. І всі ті жертви вказують на високий моральний рівень визнавців націоналізму.

А впрочім працю для прийдешніх поколінь, для отих ще ненайдених Українців, уможливлює нам лицце віра, що ті, майбутні покоління виявляться гідними зусиль сучасного покоління. Бо чи була б можлива якакебудь зусильна й послідовна праця, як її висліди мали б бути змарновані вже в найближчій будуччині? І чи не треба виховувати ваздалегідь надходячі покоління в строгій моралі, яка вчила б обов'язку: продовжувати й докінчити розпочаті предками вчинки. Ті сподівання, що наші зусилля не пропадуть даремно, але найдуть своє продовження, кажуть нам вчуватися в славні змагання наших предків і стати преемниками великих починів. Лише високо моральні суспільності й Нації, які плекають пам'ять минулих днів, в адіні розвиваються і панувати. Ті гурти, які не відчувають обов'язків супроти своїх батьків, які не памятають минувшини й не журяться будучиною, які не вірять в мораль своїх синів, бо самі її не мають — не лишать трівких слідів своєї діяльності. Доривочність буде цію їхнього діяння; неповязаність сучасного з минулим і майбутнім не дозволить їм перемінитись в Націю.

На сумежжі старинності й середньовіччя жахали дикі орди Гунів Європу. Жорстокий ватажок — Атиля, званий „божим бичем“ провадив їх від побіди до побіди, залишаючи за собою жах смерти, пустиню й зарища. Але безтрадиційність не дозволила йому лишити сліду своєї діяльності. Його держава не вдержалася по його смерті, хоч і сягала від Каспійського моря до Рену й від Балканського півострова до Данії. Самі Гуни розбрілись, що й сліду по них не остало.

Мораль проявляється отже в посвяті й плеканні традиції. Але проявляється також в пошануванні поваги провідника. Бо чи не найтяжче є зректися вівого самолюбства й честилюбності. Всек таки добро справи вимагає зложити провід в руки одиниці яка до того є найбільше покликаною. А вже найоганішою чертою характеру є, як хтось позаочно й підступно, обманом і брехнею підкопувати повагу свого безпосереднього провідника, щоби заняти його місце. Зі суспільного погляду таке намагання в тим небезпечне, що не допускає до тягості праці, а на місце одного провідника приходять щораз то нові. Тому націоналізм вимагає безоглядного підпорядкування своєї волі наказові провідника. А нечесне підкопування поваги й інтриганцтва націоналізму як найгостріше карає.

І мимоволі насувається питання, чи саме завдяки силі своєї моралі не оперлися наші предки наїздам численних монгольських орд. Адже нераз падали вони під ударами переважаючих ворожих сил. Але внутрішні спори роздали цих напівдиких варварів. Нікакий хан не мав у них на довшу мету пошанівку. Кожному готовили свої піддані зраду. І тому вкінці, побідила вища мораль українців! І в тому мусило й зауподінитись до предків!

За національну єдність.

Шановній редакції „Пробоєм“
і Українським Підк. Студентам у Празі.

Ми Українська хліборобська молодь, яка студує в господарській школі в Мукачеві, пересиламо Вам щирий привіт і сердечне поздоровлення з нагоди заложення нами Гуртка прихильників „Пробоєм“.

Ми горді і радіємося, Товариши, що ми зрозуміли ту велику і святу Ідею, яку голосить „Пробоєм“ і сталисмо на правильний шлях головно тепер, коли всходи велике розбиття наших сил, коли чужі політичні партії запустили так глибоко свої кігти до тіла нашого народу, що майже всі наші провідники втратили в них своє національне почуття і майже вловні в віданні і працюють тільки для добра партії, а не для добра народу. Кожний з них поступає так, як йому партія диктує і робить, то, що партія собі бажає!

Тому дуже важне, щоби ми, молодь, в першу чергу плекали в собі національне почуття і дбали в першій мірі про свої національні потреби і виховали з себе добрих національних борців і відважних провідників нашого народу.

Отже ми з Вами правильний шлях вибрали, який одинокий поведе наш народ до лішої долі, до кращого Завтра!

Обіцяємо, що наш Гуртк прихильників „Пробоєм“ не буде спати, але активно будемо Вам помагати в боротьбі проти наших спільних ворогів і наших рабів які заставляють нас цілувати ту руку, яка нас бе!

Бажаємо Вам багато успіхів у Вашій праці в користь нашого народу, много щастя і щасливих та веселих Різдвяних Свят!

Гаразд! Гуртк молоді „Пробоєм“.

М. Н.:

VII. Конгрес „Учительської Громади“.

9. і 10. січня ц. р. в Ужгороді відбувся VII. Конгрес „Учительської Громади“ за участі 1.082 членів і 81 гостя. Всіх членів У. Г. мав 1.434. Прибутків в останньому році мала 59.843-25 кч, з чого 41.972-30 кч (!) членського. Головою У. Г. вибрано о. дир. А. Волошина, що вказує, що „Учительська Громада“ звільняється з кігтів чл. соц.-дем. партії (перед тим голови: Гуснай — Ревай).

Смішне було надзвичайне захоплення й „ентузіазм“ з приводу промови українською мовою чеха п. Вондрачка. Його особу як і діяльність занадто добре знаємо, щоб його виступом аж так одушевлятися. Ка жуть, що вовк в овечій шкурі — найгірший, бо він має можливість дістатися аж до „кошари“. Це „маневр“ п. Вондрачка, щоб тим способом здобути собі довір'я українців членів У. Г. та вести далі ще більш протиукраїнську лінію в українськім шкільництві в Підкарпатті. Тому українцям треба більше твердості й розважності! За слабий був протест проти скандального поступу чл. міністра

Франке, що послуговується московільством як знаряддям для чехізації українського „автономного“ Підкарпаття, одобряючи для наших шкіл неграмотні „карпаторуські“ учебники“.

Як теж не було категорично рішучого заклику, щоб від того дня (10. січня ц. р.) ані один з 1.434 членів У. Г. не вживав нещасної і баламутної „панькевичівки“, яка в знаряддям чехізації українців, а всі твердо ввели всюди тільки виключно один соборний український фонетичний правопис! „Панькевичівки“ вже нам досить! Йи мусимо виповісти безпощадний бій! Про її небезпечну отруту для Підкарпаття — ще напишемо.

З цими двома справами мали виступити принайменші 3—4 промовці й поставити їх ясно, відкрито й без ніякого компромісу!

Як можна пояснити, що на засідання Учит. Ради не були впущені представники української преси? Про справи розбирани на тім засіданні українська преса потім мусить довідуватися в „Podkarp. Hlasu“ та A-zetu“. Не скандал то?

На кінець мушу згадати, що прикро враже замітка ужгородського „Українського Слова“, яке радується, що управа (У. Г.) складається з представників трьох коаліційних (чеських — прим. наша) партій: аграрної, християнсько-народної і соціально-демократичної. Хоч життя вимагає, щоб управа складалася не з представників чеських „коаліційних партій“, а з представників — національних провідників українського населення Підкарпаття. Сподівався, що так і станеться вже на VIII. Конгресі У. Г.!

Ю. Гайович:

Заяви й дійсність.

Пан премієр міністрів чсл. влади Др. Годжа мав у перших днях грудня в парламенті промову про актуальні питання в Чсл. республіці, між котрими знайшлася й справа автономії Підкарпаття. Пан премієр про автономію сказав слідуюче: „Чсл. республіка приступила до вирішення питання автономії Підкарпаття з певною рішучістю, що тим сповнить всі зобовязання передбачені на себе миром договором і свою конституцією. Але республіка крім цього дасть ще багато більше з демократизму й дійсної братської любові. Чеське населення з невеликою кількістю домашніх інтелігентів, а пізніше з підкарпатською молоддю — доказали в останнім десятилітті чудо. Де перед тим було 70%, а по селах навіть 90% неграмотних, там нині неграмотні в незначній кількості“.

Відомим фактом є, що Підкарпаття прилучилося до Чсл. республіки лише тому, бо вона взяла на себе зобовізання про його найширшу автономію. Знаний є також і той факт, як айтівали такі чеські служаки як Жаткович і інші перед плебісцитом в листопаді 1918 р. в Скрентоні, що Підкарпаття прилучається до Чсл. республіки на федераційних основах. Це було причиною прилучення українського Підкарпаття. Бо відомо, що тоді українське населення Під-

карпаття знаю про свою національну єдність з українським народом. На це вказують постанови: Пряшівської Народної Ради, Хустської Народ. Ради, далі рішення українців в Будапешті 10. грудня 1918 р. — всі висловили волю за злуку з Україною.

Це так було в 1918 році. Нині ми в автономним краєм в ЧСР, республіці. Найширшу автономію нам гарантовано мировим договором і конституцією ЧСР. І після всього цього протягом 17-ти років нам вговорюється одно й те саме, що чехи „хочуть дати“ автономію і що „дадуть“, але коли про це ніхто не знає. Автономія нині стала тим барометром, який показує успіхи чеської закордонної політики.

КОНФІСКОВАНО.

А тепер подивімся на чеське культуртрегерство, яке п. Др. Годжа так прославляє. Для цього може послужити зразком т.зв. „карпато-руський театр“, яким чехи так чваняться і всюди його показують як Патьомкін свої паперові села. Що в дійсності представляє така культура, яку ширить цей театр і кому вона потрібна? Це в насмішка з українців, з запаморочених московофільством також. Бо скажіть, будь ласка, до якої мови можна причислити ось таке речення: „Где мой калап“? або „мой долгий живот“???. Можемо запевнити п. Др. Годжу, що така культура, якою він намагається годувати підкарпатських українців є для нас ганьбою, а тому ми виповідаємо їй війну.

Ось так виглядає ласка до українців Підкарпаття, яку вони дістають від чехів з „демократизму й дійсної братської любові“.

Педагогічні кружки.

„Не“-вчитель:

„Інспектор справедливий чоловік“.

У 8-10 числі „Пробоем“ м.р. в рубриці „Педагогічні кружки“ була поміщена стаття, в якій автор подав дещо з діяльності педагог. кр. Тячівського округа. Щодо самої теми поставився наш автор критично, але зате необ'єктивність його є в посуджуванні інспектора. Видно, що автор боїться сказати більше про помилки п. інспектора, бо ввязаний §§-ми шк. прагматики. Завважив тільки, що п. інспектор „як український письменник, ставиться до наших національних справ до- сить індеферентно“.

А я, як „не“-учитель, додав би, що не тільки „індеферентно“ ста- виться, але перешкоджає праці українського вчительства. Він, як укра-

їнський діяч, повинен би піддерживати своє свідоме учительство, а не придушувати, ще в зародках, всякі його активні прояви. Всім відомо, як поводяться інспектори „кацапи“, що урядують якимсь московським „жаргоном“. Вони не бояться своїх наставників. Вони можуть інно- рувати й розпорядки найкомпетентніших чинників.

А пан інспектор Тячівського округа відкидає навіть особисте по- дання написане фонетикою з приміткою: „Прошу придергуватися урядового правопису“, (нешасної „панькевичівки“ — котрою намага- ються відгородити нас від нашого українського правопису). А при інспекціях, крім тієї примітки, слідує, що і кваліфікація не аби як, але „одповідно“.

Цікаво, що в його окрузі найбільше жидів, які не володіють пра- вильно українською мовою, калічать українських дітей, разом з тим і най- більше чеських шкіл з чеськими учителями для жиденят. А це нічого не перешкоджає дістати жидові кваліф. „добрий“, хоч в його класовій книзі можна найти: (мой рука, мое маєток), а український учитель, що деколи й краще від інспектора володів рідною мовою, спромо- жеться з ласки дістати „одповідно“.

Деколи не тільки „прижмуреним“ оком дивиться на ренегатську та провокаційну працю учителів та управителів „кацапчиків“, але сві- домо поставиться по їхньому боці.

Було би бажаним, щоб пан інспектор хоч раз вже став на до- рогу дійсно українських завдань.

Він, як людина розважна й авторитетна, не мусів би так пиль- нувати того §-у, бо ж стільки може знати, що параграфи криві. Не мусів би випитуватися кожної баби в селі про учителя. Він має бути в своєму окрузі — провідником українського учительства — але не жидівського. Як інспектор, член Громади українських письменників, має піддерживати, а не вбивати духа в молодих, нац. свідомих, в бою впертих колеї, бо тільки таким способом може здобути втрачене до- вірря, яке до нього українське учительство колись мало. Може він бажає ще сісти на високе крісло десь у рефераті, але для народного справи та його особистої популярності між українським учительством буде більш цінним, коли сидітиме нижче, але певніше.

Не кар’єра, але завзята й незломна праця має бути ідеєю українців

Листи.

Що нам пишуть:

До змісту останніх чисел — Пробоем — гратуллю.

Останні числа дуже добре — змістовні — гратуллю.

26. 12. 1936.

28. грудня 1936.

До Проводу часопису „Пробоем“ у Празі
Дорогі брати!

КОНФІСКОВАНО.

„Пробоем” всім любиться. Навіть його вороги признають, що він одинокий часопис на Підкарпатті, що отверто бореться проти рабства й чужих розкладних цей та племен культ сильної і характерної людини, яка в одинокою відповідною силовою тих народів, що не хочуть гнити, лиш — жити повним життям...
Збирало на пресовий фонд!

12 січня 1937.

Редакцій „Пробоем” у Празі.

Редакційний комітет „Народної Сили” в 5-му числі того органу вмістив слідучу відповідь на мій лист з дня 14. XI. 1936:

„М. Сливка: Вісіль Ваш квітуємо, але не згоджуємося з Вами проголосити П. Б. за він свій, — бо в він свій, якого основали ми своїм капіталом і є нашим завданням ту одиноку нашу економічну установу піднести до тоб висоти й равноваги, щоб видобути Йа під той контролі, що настала якраз про недбальство нашу. В П. Б.-у є наш капітал, має там хліба не один наш українець, тому не можемо від його утікати. „Чужий для нас працювати не буде”, але І ма коли не будемо працювати широ й завзято, не буде у нас іншого, ніж негативної дехагогії слова. А видобути наш П. Б. з під контролі чужої зможено лише чином і грошами”.

Тому що наведена відповідь без оголошення моєго листа не тільки не дає повного освітлення порушеній справі, а навіть наклонена пристосувати до Слизких „негативної дехагогії слова”, прошу Редакцію „Пробоем” надрукувати мій лист з дня 14. XI. 1936:

„До Редакційного комітету „Народної сили” в Ужгороді.

„В передовій статті „Народ. Сили” ч. З між іншим сказано таке:
„Чужий для нас працювати не буде, але працює в користь свою, в користь свого народу, в некористь нас і нашого народу”.

Так висано на першій сторінці, а на четвертій в статті: „Загальні збори Підкарпатського Банку” говориться:

„Практика показала, що дотепер жадна з існуючих на Підк. Руси грошових установ не відповідала вимогам населення краю. Нині в цьому напрямку робиться рішучий крок вперед...”

Цим твердженням сами собі плюємо в лицце, бо ж Підк. Банк самостійно і досить жаво (не торкаючись тут помилок і недбалства в минулому керовників Банка) працював од 1920 до 1930 року.

Далі говориться:

„Чи малі заслуги в посиленю та поширенню мас банк Чслов, легіонів в Празі, який в особі своїх представників завжди розумів наші потреби та віходив нам на зустріч...”

Там же наведений слідуючий склад управи Банка: П. Варзік, Й. Кукла, А. Маркль, два заступники держави — отже маємо до громади 5 чеків, а до них додано двох русинів: Ларя Й. Штефана.

А далі „Народна Сила” домагається:

Хай буде святим обовязком нашої інтелігенції і свідомого селянства поширювати глибоко в масах нашого народу... свідомість до своєї найсоліднішої грошової установи...”

Отже до недавна мали свою краєву економічну установу, але за якийсь час отці грабарі загребли, затовкли Й; пізніше загнідалися там ті, „що для

нас працювати не будуть”. І цього ми не тільки не бачимо, але своїми руками добровільно в своєму національному органі робимо чужому рекламу.

Дальше йти ніуда.

Прошу прощання за одвертій і немилій Вам вислів.

З прошаною М. Сливка.

С ТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

Союз Підкарпатських Українських Студентів.

22. січня відсвяткував Союз з Українською Громадою та інш. укр. орган. Свято державності, що відбулося величаво за чисельної участі працької колонії. З Союзівців в програмі брали участь: т. Е. Кузьмівна і т. Д. Галай.

31. січня відбулося видлове засідання і членські сходини. Рішено влаштувати в липні культурно-освітній поїздку по Підкарпатті. Над планом поїздки працює вибрана комісія. В поїздці можуть взяти участь і не члени Союзу, яких Виділ прийме. Крім того обговорювано справу скликання окружних з'їздів української народовецької молоді Підкарпаття. Утворено комісію, що має опрацювати проект скликання з'їздів, який подамо в З. числі. Дебатовано над календарем „Просвіта” на 1937 р. якого редакція склічила статтю про Союз, чим викривила його ідейну лінію. Ухвалено вислати листа до централі „Просвіта” в Ужгороді, щоб ту справу вияснила.

Виділ.

Товариство Українських Католицьких Студентів приготовляється до посвячення свого прекрасного прапору дарованого о. дир. А. Волошином і сестрами Василіянками в Ужгороді. Про прапор велику заслугу має о. Хр. Мисік ЧСВВ. Також приготовляється до відсвяткування 900-літнього ювілею проголошення Богоодіції Царицею України.

Матеріальна поміч українським студентам?

Надійшли до нас вістки, що провідникам, дідичам і взагалі українському громадянству Підкарпаття вже обридло читати в кожнім числі „Пробоем” про жахливий матеріальний стан українських високоскільних студентів, — тому організують „Допомогове т-во приятелів українського студенства”, що ще цього року уділить всім нехастним українським студентам по 1.000— кч допомоги. А в будучім шк. році згадане т-во вишло на студії 50 нових студентів, а то: 25 на філософію і природ. науки, 10 на медицину, 8 на високоторговельну (щоб у Підкарпатськім Банку й усіх його філіях могли бути директорами наші люди! — прим. Ред.), 5 на права (щоб и. епископ які вибрати на епарх. адвоката таки нашого чоловіка! — Ред.) і 2 на висококліборобську школу! Крім того старші студенти будуть диставати вісчину допомогу після їхніх матеріальних обставин і успіху в студіях. —

ХРОНІКА.

Проти бажань п. Голіяна з „Діла“.

В 5. ч. львівського „Діла“ вміщено інтервю Романа Голіяна з чсл. мін. Нечасом, в якому бажає Голіян, щоб чехословацький уряд навчив нас підкарпатських українців „бути українцями“.

Бажання п. Голіяна зовсім не на місці й прямо для нас підкарпатських українців понижуючі! Таких „українців“, яких виховав чеський уряд для Підкарпаття, можемо віддати в кожну хвилю на „жидівську церков“.

Тільки в боротьбі й у змаганнях можуть викристалізуватися внуки Лаборя, Федора Корятовича і Петра Петровича на гідних синів Української Нації!

Чел. п. міністер Франке продовжує...

Колують вістки, що після одобрення 4 неграмотних московофільських підручників, чсл. п. мін. Франке приготовляє видання урядових бланкетів московською мовою для українських шкіл українського „автономного“ Підкарпаття. Як видно словесні й писемні протести не помогли. Треба організувати реально доцільний протест!

Проти таких конфіскат!

Ужгородська прокуратура сконфіскувала деякі місця в повіті Грэндж-Донського „Ілько Лепей“, що вийшла в „Українській Бібліотеці“ у Львові. Здається зачинається комедія як з Ольбрахтовим Шугаєм. Сподіваємося, що повість тим більше розійдеся по Підкарпатті!

Не відступайте від свого!

Село Чинадів поставило будинок для горожанської школи. Справа влаштування посвячення будинку школи була обговорювана на засіданні сільського заступництва. Пан П. Петричко подав проект, щоб будову на той день прикрасити й вивісити український національний синьо-жовтий прапор. На це „гаспадін“ управитель Ковач на спілку з нотарем-чехом заявили, що на Підкарпатті не має свого прапору. Тоді п. Петричко порадив ім запитати п. губернатора про те чи є на Підкарпатті свій прапор. На це нотар з „гаспадіном“ почали п. Петричу вговарювати, що того робити не треба.

Наши „гаспада“ на спілку з чеськими „культуртрегерами“ вміють хвалитися, що вони „просвіщають безпросвітньо-темного“ українця, а на ділі виходить, що вони серед тих-же українців ширять не просвіту, але анархію й баламутство. Не довго вже вам баламутити й дурити нас, бо вже сьогодні знайдеться багато свідомих українців, що дадуть вам належну відсіч за посягання на наше право. Селянин.

Кому служить чсл. Червоний Хрест?

Чеськословенський Червоний Хрест випустив на днях обіжник до доросту ЧХ, щоб молодь переводила збірку для дітей в Іспанії. Збірка одягова. Цікаво, що коли на Підкарпатті на Верховині бушув голод, діти ходять голі й босі, ЧХ цього не бачить. Або коли в 1932-33 рр.

на Східних Українських Землях мільйони людей мерли з голоду ЧХ теж цього не бачив. За те знайшов ким має опікуватися. Чи не в це ініціатива всякої роди „Ліг миру“ і її подібних народово-фронтівських інституцій?

Чл.

І так можна!...

„Вперед“ ч. 24 говорячи про притулки для безробітньої молоді, які організує мін. соц. опіки: ...на цілій край заложено тільки 4, себто лише 160 хлопців можуть грітися та їсти за кошт соціальної опіки“.

В тім самім числі з парламентарної промови п. посла Ю. Ревая: „...коли би міністерство соціальної опіки не помагало безробітним в нашому краю своїми підпорами та ріжними акціями, я думаю, що в нас не було би несподіванкою, але було би щоденним явищем, що люди вмирали би голодом. Тільки міністерству соціальної опіки можемо завдячувати, що наш край не приносить ганьби нашій державі“.

От тобі на! Як виглядає соціал-демократ на Підкарпатті, а як в парламенті між чеськими панами!

Цікаво запримітити, що в своїй парламентарній промові пан Ревай вживав для українських шкіл виключно термін „русинський“. Гратулюємо Вам, пане после, на чеській протиукраїнській службі!

—ok

З „притулком“ знову біда.

21. січня відбулися в Празі бурхливі збори української безробітньої молоді в справі „притулку“. Молодь протестувала проти поступу голови кураторії притулку посла Ревая, що не респектуючи права членів кураторії все робить на власну руку.

Збори домагалися: 1) усунення ведучого курсів п. Богацького, якого призначив Ревай без згоди інших, 2) усунення призначених лекторів (всі соціалісти!), 3) щоб притулок вели підк. українські студенти, 4) щоб лекторами були наші студенти й тут, де за годину платиться 6.— кч, а які дотепер в „Просвіті“ даром учили, 5) щоб крім курсів загально-освітніх був курс горожанської школи. На всі ці домагання п. Ревай не дав ясної відповіді.

—як

ERRATA:

Важніші помилки, що сталися в 1. числі „Пробоєм“ за січень 1937 року.

Стор. Рядки: з гори, з долу.

Надруковано:

8	4	—	чесні*	чеські
”	14	—	„Словакський пржеглед“	„Слованські пржеглед“
”	35	—	чуттєві	суттєві
”	36	—	та	що
”	38	—	що моїм ідеалом взагалі націоналістично...	що моїм ідеалом, як ідеалом взагалі націоналістично...
9		—	вплатки	задатки
10	12	—	остається	останяється
11	—	9	виход	вигод
”	—	25	дефіциту	дефіциту

Має бути:

ЗА НАЦІОНАЛЬНУ КУЛЬТУРУ!

Українці! Розбудовуйте — Ширіть — Рішуче передплачуєте,

Вістник з його квартальником, в якому з'явилася чергова книжка „Маршал вперед“ Антоновича, Львів, Чарнецького 26, м. 21.

Самостійну Думку (Sergant, str. Petrovici 2. Romania.) з II виданнями.

Улас Санчук — „Кулач“, новий роман з волинського життя знаного на-
шого письменника, визначеного першою літературною нагородою у Львові 1934
рока. Ціна книжки 20— Кч.

Л. Мосенда — „Засів“, викована повість про пробудження національної
свідомості в молодого хлопця на Східно Українських Землях. Ціна 6. Кч.

Читач — „Сучасні українські поети“, збірка нарисів про сучас-
них наших поетів з численними ескізами поезій. Ціна 7— Кч.

М. Чарський — „Огама пісня“, нова героїчна песна на 3 дії з по-
ставчою боротьба на Україні з червоною Москвою, — легка до поставлення,
яка ще перед друком ішла з великою успішом на сценах ЗУЗ. Ціна 7-50 Кч.

С. Черкасенко — „Северин Наливайко“, історична драма на 5 дій.
Ціна 5— Кч.

О. Мицюк — „Українські хлопомани“, нарис з історії українського
відродження. Ціна 3-50 Кч.

„Свято Державності“ — містить цінний історичний і літературний
матеріал, що освітлює це наше велике Свято (з ілюстраціями) Ціна 5 Кч.

Замовлення й гроші слати на Редакцію „Пробоєм“. Жадайте ті книжки во всіх українських книгарнях!

Новий Час, український ілюстрований щоденник за 55— Кч на чверть
року й дістанете безоплатно „Історію української культури“ на 860 сторонах, або
передплатити ілюстрований двоєденик „Наш Прапор“ за 10 Кч місячно й
дістанете кожний місяць безоплатно книжку на 128 стор. Львів, Костюшка 1/а.

Для дітей замовте „Дзвіночок“ за 8— Кч на рік. Львів, Косцюшка 1/а,
або „Світ Дитини“ в бібліотекою за 25— Кч річно. Львів, Зіморовича 3.

Дешева Книжка, двотижневик. В окремих книжках роаглядає усі справи
звязані з українським життям минулого й теперішнього часу. Річна передплата
за 24 книжки тільки 20— Кч Львів, Скарбівська 35.

НОВІ ВИДАННЯ.

Микола Рішко: „Гірські вітри“, поезії, Ужгород 1936,
ст. 32, формат 16°, з обгортою проф. Р. Лісовського. Ціна 3— кч.
Замовляти в автора: Драгово, або в адміністрації „Пробоєм“.

Проф. В. Горбачевський: „Ідеократизм“ ч. 2. — ре-
ліїя, Мукачів 1936, ст. 52. Замовляти в автора: Мукачів, Торговельна
академія.

Календар-Альманах „Самостійність“ на 1937. р. Чер-
нівці, ст. 222.

КОНКУРС!!!

Редакція часопису підкарпатської молоді „Пробоєм“ звертається
цією дорогою до всіх підкарпатських українців-поетів з пропозицією,
щоб написали „Гімн пробоєвиків — народовецької молоді Підкар-
паття“!

Свої проекти гімна просимо заслати до редакції найпізніше до
кінця березня 1937. Всі проекти наперед надрукуємо в „Пробоєм“ а
найвідповідніший прийметься за гімн.

Стипендійний фонд „Пробоєм“.

Просимо всіх перечитати собі про цей фонд з числа 10. за 1936 р.
Дальше пожертування п. проф. Д. Коломієць 20— кч.
Хто буде черговий?

Гроші посылате на чекове кonto „Пробоєм“ ч. 201.699 з до-
пискою: „Стипфонд“.

Від редакції.

Ані одно число не сміє дістатися до рук безоплатно. Тому вже
третье число задержимо тим, що до того часу не вирівнюють свої за-
легlosti. При тім поступимо з ними так, як з найбільшими нашими
ворогами. Постараемося примусити їх заплатити свій долг всім мож-
ливими способами й без огляду на середники та не дивлячися чи
буде хтось тим обиджений чи скомпромітований. В З. числі відкри-
ваємо „чорну таблицю“ гробокопателів часопису української підкар-
патської молоді „Пробоєм“.

Всіх інших просимо заслати принайменніші половину передплати
на рік 1937.

Прихильників просимо збирати на пресовий фонд!

Листування.

За надіслані Різдвяні і Новорічні побажання редакція й адміні-
страція „Пробоєм“ складає всім ширу подяку!

В. Вересенко: Подайте нам своє правдиве імя!

М. В. — кий: Рецензія календаря „Просвіти“ задовга. Скоро-
чену помістимо в З. числі.

О. Г. — Мукачів: Використаємо в слід. числі. Дописуй частіше.
Приєднуй передплатників та збирай на прес. фонд.

А. Т. — Ужгород: Подайте нам список тих „бідних“, для
яких „задорогий“ часопис „Пробоєм“ — ми готові знизити їм перед-
плату на половину, оскільки то відповідає правді. Але щоб не могли
роздобути одну корону на місяць — тяжко повірити! За доно-
могу широ дякуємо!

I. P. — Мукачів: Не від нас залежить чи будуть друкуватися
Ваші праці в „Пробоєм“ чи ні. Але таки від Вас самих — чи добре
опрацюєте їх і чи точно будете придірюватися ідеології „Пробоєм“.

Пробоєвики — Хуст: Сердечно вітаємо заложення „Спор-
тового гуртка молоді „Пробоєм“. Ваш лист помістимо в З. числі
„Пробоєм“. Подайте точне число передплатників. Висилати можна
кожному окремо або всім разом. А тепер до праці!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвuje на пресовий фонд 100— Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоем. Всім іншим щира подяка.

На пресовий фонд дальше зложили: До тепер маємо дальших таких основуючих членів: Кч.

„ПРОСВІТА — ПРОБОЕМ“

„У ВЕЧІР СВ. МИКОЛИ ПРАГА 1936“.

Під таким заголовком передав св. Миколай редакторові „Пробоем“ дарунок-альбом, прикрашений національним гербом і барвами, в якому находилося такі імена:

(Продовження).

30. Барія Шебеньова	5—	47. Дмитро Дочинець	1'50
31. Анна Татинець	3—	48. Йовшка Джумурат	1—
32. Іляна Рішко	3—	49. Іван Шелестак	1—
33. Луїза Гатарова	2:50	50. Микола Поп	1—
34. Павло Дорогий	2—	51. В. Нечиткий	1—
35. Микола Михалюк	2—	52. Микола Суско	1—
36. Марія Попович	2—	53. Петро Гайнік	1—
37. Федір Артимович	2—	54. Андрій Павлик	1—
38. Олена Синевич	2—	55. М. Михалевич	1—
39. Іван Григорчук	2—	56. М. Хміляк	1—
40. Іван Кузьма	2—	57. Іван Густій	1—
41. Микола Фурть	2—	58. Нечиткий	1—
42. Михайло Осташ	2—	59. А. Коцюба	1—
43. Ілько Стельмак	2—	60. Йосиф Фольовчук	1—
44. JUC. Іван Кир	2—	61. Стефан Бора	1—
45. Юліна Мовнар	2—	62. Нечиткий	0:90
46. Іван Попович	2—	63. Микола Кубарич	0:50

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

O B S A H: Boršoš-Kumjatskyj: Tři větry. — I. Irljavskyj: Báseň. — J. Stanynec: Partajní pomoc. — V. Dovža: Projev mravnosti. — Národní jednota. — VII. Kongres učitelske hromady. — J. Hajovyč: Projevy a skutečnost. — Pedagogické kroužky. — Dopisy. — Studentský věstník. — Kronika. — Stipendijní fond. — Z redakce. — Dopisování. — Tiskový fond.

ПРОБОЕМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 5-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч., ціна по однокого числа 1—кч., за границею річно 20—кч. — Число чекового конта 201.699.

Відповідальний редактор, власник і видавець: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánska v ul. č. 180.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegr. čís. 321549/VII-1933. Podává se u Pošt. úřadu 11. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 5. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 20— kč. Číslo šekového účtu 201.699.

Odpovědný redaktor, majitel a vydavatel: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánská ul. č. 180.

Podává se u Pošt. úřadu 11. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.